

Gelişmiş Ülkelerde Yolsuzluk ve Ekonomik Özgürlük İlişkisinin Analizi

Dilek ŞAHİN¹

ÖZET

Ekonomik özgürlük tanım olarak, mal ve hizmetlerin üretim, dağıtım ve tüketim aşamalarında kamunun herhangi bir kısıtlayıcı müdahalesinin olmamasını ifade etmektedir. Ekonomik özgürlükler, ekonomik yapının belirlenmesinde önemli rol üstlenir. Yolsuzluk gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde önemli sorunlardan biridir. Tanım olarak, yolsuzluk herhangi bir görevin özel çıkar amacıyla kötüye kullanılmasıdır. Bu çalışmanın esas amacı, gelişmiş ülkelerde yolsuzluk ve ekonomik özgürlükler arasındaki ilişkinin analizidir. Bu amaç doğrultusunda 2004-2014 dönemi ele alınmış ve panel veri analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, ekonomik özgürlükler yolsuzluğu azaltıcı bir etkiye sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Yolsuzluk, Ekonomik Özgürlükler, Gelişmiş Ülkeler, Panel Veri Analizi.

Jel Kodu: 010, 011, 020.

Analysis of Relationship Between Corruption and Economic Freedom in Developed Countries

ABSTRACT

The concept of economic freedom means that the production, distribution and consumption of goods and services through all stage of the public without any restrictive. Economic freedoms, play an important role in determining the economic structure. Corruption is one of the major problems in developed and developing countries. By definition, corruption is the abuse of any duty for private gain. The main purpose of this study is the analyze of the relationship between corruption and economic freedom in developed countries. For this purpose, 2004-2014 period was considered and panel data analysis method was used. According to the results obtained to working, economic freedoms have an effect of reducing corruption.

Keywords: Corruption, Economic Freedom, Developed Countries, Panel Data Analysis.

JEL Classification: 010, 011, 020.

¹ Cumhuriyet Üniversitesi, Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü, E-mail:dilek58sahin@hotmail.com.

1.Giriş

1990’lardan itibaren ekonomik özgürlüklerin ülkelerin ekonomik gelişimindeki önemi giderek artmaya başlamıştır. Ekonomik özgürlükler, mal ve hizmetlerin üretim, dağıtım ve tüketiminde devlet tarafından yapılan kısıtlamaların olmaması olarak ifade edilmektedir (Ceatano ve Calerio, 2009: 65). Başka bir tanıma göre, ekonomik özgürlükler, toplumda yaşayan bireylerin ekonomik aktivitelerini devletin ve diğer bireylerin müdahalesine uğramadan gerçekleştirmesidir (Tunçsiper ve Biçen, 2014: 28).

Ekonomik özgürlüklerin ölçülmesi, bazı kurumlar tarafından yayınlanan ekonomik özgürlük ve ekonomik özgürlüğün bazı temel bileşenlerine ilişkin endekslerin yayınlanması ile mümkün hale gelmiştir. Bu endeksler sayesinde, ülkeler arasında ekonomik özgürlük karşılaştırması imkânı sağlanırken; aynı zamanda ekonomik özgürlüklerin ekonomik büyüme, refah, doğrudan yabancı sermaye yatırımları gibi ekonomik büyüklükleri nasıl etkilediğine ilişkin çalışmaların da artmasına yol açmıştır.

Ekonomik özgürlüklerin ölçümünde iki endeks kullanılmaktadır. Bunlardan birincisi, ABD’de faaliyet gösteren Heritage Vakfı tarafından yayınlanan Ekonomik Özgürlükler Endeksi, bir diğeri, Kanada’da faaliyet gösteren Franser Enstitüsü tarafından hazırlanan Dünya Ekonomik Özgürlüğü Endeksi’dir (Pearson vd., 2012: 2). Franser Enstitüsü tarafından hazırlanan endekste, ekonomik özgürlükler; “kamu büyüklüğü, yasal yapı ve mülkiyet haklarının güvenliği, güçlü paraya erişim, uluslararası ticaret özgürlüğü, iş, kredi ve işgücü düzenlemelerin” yer aldığı beş alt başlıktan oluşmaktadır (Ajide, 2014: 152). Bu beş alt başlıkta 23 alt bileşen bulunmaktadır. Bunların birçoğu alt bileşenden oluşmaktadır. Her bir bileşen ve alt bileşen 0-10 aralığındaki bir ölçek üzerinde dağılım göstermektedir. Alt bileşenlerin ortalaması alınarak bileşenlerin skoru hesaplanmaktadır. 0 yasaklamanın en yüksek olduğu durumu ifade ederken; 10 özgürlükler üzerindeki minimum kısıtlamayı ifade etmektedir. Beş farklı alandaki derecelendirme her ülke için genel endeksin oluşturulması amacıyla kullanılmaktadır.

Endekste yer alan parasal alandaki bileşenler, bireylerin güçlü para kullanımını ifade etmektedir. Ekonomik yapıdaki bileşenler ise, piyasaya güvenin bir göstergesidir. Gelirler alanındaki endeks hükümetlerin bireylere ne kadar eşit davrandığını ve vergilemede bu kriterlere ne kadar uyulduğunun bir göstergesidir. Uluslararası alandaki bileşenler ise politikaların serbest ticaretle ne kadar uyumlu olduğunu göstermektedir (Yenipazarlı, 2009: 27). Ayrıca bu endeks, bir ülkenin sahip olduğu kurumların ve benimsediği politikaların, bireyleri ve mülklerini korumadaki tutarlılığını ölçmeye çalışmaktadır. Yüksek bir ekonomik özgürlük skoru için, bir ülkenin özel mülkiyetin korunması ile ilgili güvenli bir koruma sağlaması ve sözleşmelerin adil ve tarafsız bir şekilde yerine getirilmesini sağlaması gerekir.

Heritage Vakfı tarafından yayınlanan ekonomik özgürlükler, 10 alt başlıktan oluşmaktadır. Bunlardan bazıları ekonominin yatırım ve ticaret açıklık düzeyini ölçerken; bazıları işgücü ve finansal kaynakların kullanımı için bireysel özgürlüklerin ölçümü ile ilgilenmektedir. Ekonomik özgürlükler; “iş yapma özgürlüğü, ticari özgürlük, mali özgürlük, kamu harcamaları, parasal özgürlük, yatırım özgürlüğü, finansal özgürlük, mülkiyet hakları, yolsuzlukta muafiyet ve işgücü özgürlüğünden” oluşmaktadır (Beheshtitabar ve Irgaliyev, 2008: 6). İş yapma özgürlüğü, yeni bir işletmenin faaliyete geçme ve kapatılma sürecinin hızı ve kolaylığı ile ilgilidir. Ticari özgürlük ise, bir ekonominin uluslararası piyasalarda hareket serbestliğini göstermektedir. Başka bir ifadeyle, tarife ve tarife dışı engellerin olmaması durumudur. Mali özgürlük, birey ve şirketlerin gelirlerini kullanmaları konusunda hükümetler tarafından ne kadar izin verildiğiyle ilgilidir. Kamu harcamaları bileşeni; yapılan kamu harcamalarının beraberinde getirdiği yükün, gelir yaratma ve harcama yapma

açısından ekonomik özgürlüğün temel belirleyicisi olmasıyla ilgilidir. Parasal özgürlükler kapsamında, fiyat istikrarı ve fiyatların kontrolü bulunmaktadır. Yatırım özgürlüğü, başta yabancı sermaye olmak üzere sermayenin serbest dolaşımını içermektedir. Finansal özgürlük, bankacılık ve finans sektörünün serbestliğini ifade etmektedir. Mülkiyet hakları, bireylerin mülk edinme haklarının korunmasını ifade etmektedir. Yolsuzluktan muafiyet ise, yolsuzluğun yargı ve yönetim alanındaki etkilerinin iş çevrelerince nasıl algılandığı ile ilgilidir. İşgücü özgürlüğü, işverenler ve çalışanların devletin herhangi bir sınırlandırması olmaksızın bir araya gelebilmelerini ifade etmektedir (Türen vd., 2011: 303-307; Yenipazarlı, 2009: 38-39).

Heritage Vakfı'na göre, ekonomik özgürlük endeksi, ekonomik fırsatlar ve ekonomik refah arasındaki ilişkiyi ülkelerdeki ekonomi politikalarını analiz ederek ortaya koymaktadır. Endekste her kategori için 100 maksimum değeri temsil etmekle birlikte, ülkelerin skorları 0-100 arasında değerler almaktadır. Yüksek skorlar yüksek özgürlük seviyesini göstermektedir. Endeks değeri 80-100 arasında ise, özgür; 70-79,9 arasında ise büyük ölçüde özgür; 60-69,9 arasında ise kısmen özgür, 50-59,9 büyük ölçüde özgür değil; 0-49,9 bastırılmış anlamına gelmektedir.

Heritage Vakfı tarafından hazırlanan Ekonomik Özgürlükler Endeksi verilerine göre, 2013 yılında dünyadaki en özgür ülke Hong Kong iken, bu ülkeyi sırayla Singapur, Avustralya, Yeni Zelanda ve İsviçre takip etmektedir. Franser Enstitüsünün hazırladığı Dünya Ekonomik Özgürlüğü Endeksine göre ise dünyanın en özgür ülkesi Hong Kong iken; ikinci sırada Singapur, üçüncü sırada Yeni Zelanda, dördüncü sırada İsveç bulunmaktadır.

Yolsuzluk, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde tarihsel süreç içerisinde değişik yöntem ve uygulama örnekleriyle hemen her dönem görülen toplumsal bir olgudur. Yolsuzluk literatürde kamu görevinin ve verilen yetkinin özel çıkar için kötüye kullanılması olarak tanımlanmaktadır (Kolstad ve Wiig, 2011: 3). Diğer bir ifadeyle yolsuzluk, var olan yerleşik kuralları kişisel kazanç sağlamak amacıyla ihlal etmektir.

Yolsuzluk tanımı üzerinde kesin bir uzlaşma olmamakla birlikte, yolsuzluk kavramının “kamu otoritesi gücünün kişisel çıkar elde etmek amacıyla kullanılması yönünde oyunun kurallarını ihlal etme” anlamını taşıdığı konusunda fikir birliği söz konusudur (Iliman ve Tekeli, 2016: 64). Yolsuzluk otorite ve ahlak olmak üzere iki bileşenden oluşmaktadır. Yolsuzluk, otoriteye duyulan güvenin ve saygının yok olmasına neden olarak toplumun ahlaki standartlardan sapmasına neden olmaktadır (Kayalıdere ve Özcan, 2014: 220). Yolsuzluğun temelinde; ekonomik, politik, kültürel ve sosyal faktörler bulunmaktadır. Yolsuzluğun politik belirleyicileri arasında; demokrasi, politik rekabet, basın özgürlüğü, politik istikrar, bürokrasi, insan hakları bulunurken; sosyal ve kültürel belirleyicileri arasında; din, eğitim, cinsiyet, kültür ve kentleşme faktörleri yer almaktadır (Gerni vd., 2012: 131).

Yolsuzluğun ortaya çıkabilmesi için üç unsurun bir arada bulunması gerekmektedir. Bunlardan birincisi, kişinin gücü keyfi kullanma yetkisine sahip olmasıdır. İkincisi, bulunulan ortamda bu keyfi güç ile bağlantılı olan bir ekonomik rantın bulunmasıdır. Ayrıca bu rantlar teşhis edilebilir güç grupları tarafından ele geçirilmiş olmalıdır. Son olarak ise, ülkedeki yasal düzenlemelerin, görevini kötüye kullananların davranışını cezalandırma olasılığının oldukça düşük seviyede olması gerekir (Jain, 2007: 77). Yolsuzluğun ekonomiler üzerinde farklı etkilerinin olduğu görülmektedir. Genel itibarıyla, yolsuzluğun nispi fiyatları bozduğu, tasarrufları ve yatırımları azalttığı, ekonomik büyüme ve gelişmeyi engellediği ve üretken faaliyetleri azaltarak rant arama faaliyetlerini arttırdığı görülmektedir (Ghalwash, 2014: 1002). Yolsuzluğun bir başka olumsuz etkisi, kaynak dağılımının etkinliğinin

bozulmasında görülmektedir. Yolsuzluğun artmasıyla birlikte bir yandan kaynaklar verimli alanlara tahsis edilmezken; diğer yandan kamuda kaynak israfı bütçe açıklarını artırmakta, bu da enflasyondan yüksek faizlere kadar pek çok ekonomik sorunu beraberinde getirmektedir (Bayar, 2007:3).

Bu çalışmanın esas amacı, ekonomik özgürlükler ve yolsuzluk arasındaki ilişkiyi analiz etmektir. Bu kapsamda, çalışmada 20 gelişmiş ülke ele alınmış ve 2004-2014 dönemleri arası analiz edilmiştir. Çalışmada panel veri analiz yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın devam eden bölümleri şu şekilde organize edilmiştir. İkinci bölümde konu ile ilgili literatür taramasına yer verilmiştir. Veri setinin tanıtıldığı üçüncü bölümün ardından çalışmanın yöntem ve analiz sonuçlarının sunulduğu dördüncü bölüme yer verilmiştir. Son olarak sonuç kısmı ele alınmıştır.

2.Literatür Taraması

Literatürde ekonomik özgürlükler ve yolsuzluk ilişkisini inceleyen çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Burada literatürde yer alan çalışmalardan bazılarına değinilmiştir: *Akçay (2000)*, gelişmiş ve gelişmekte olan 78 ülke için 1998-2000 dönemleri arasında yolsuzluk, ekonomik özgürlükler ve siyasal özgürlükler (demokrasi) arasındaki ilişkiyi analiz etmiştir. Kesit veriler kullanılarak yapılan analizde, ekonomik ve siyasal özgürlük düzeyi azaldıkça yolsuzluk düzeyinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Konu ile ilgili yapılan başka bir çalışmada ise; *Sha ve Su (2012)*, 1995-2008 dönemleri arasında 100 ülke için demokrasinin ve ekonomik özgürlüklerin yolsuzluk üzerindeki etkisini araştırmıştır. Sonuç olarak demokrasinin yolsuzluğun azaltılmasında etkili olduğu ve özellikle ekonomik özgürlüklerin yolsuzluğun kontrol edilmesinde ve azaltılmasında kilit bir rol üstlendiği görülmüştür. Diğer bir çalışmada, *Kayalidere ve Özcan (2014)*, 38 ülke için 2006-2012 dönemleri arasında yolsuzluk, bütçe saydamlığı ve ekonomik özgürlükler arasındaki ilişkiyi analiz etmiştir. Sonuç olarak, yolsuzluk ile bütçe saydamlığı ve ekonomik özgürlükler arasında negatif ve güçlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. Daha sonra değişkenlerin ilişkisi yatay kesit regresyon analizi ile incelenmiştir. Ekonomik özgürlükler ve saydamlık düzeyi yükseldikçe yolsuzluk düzeyinde azalma olduğu görülmüştür. Bu konuda yapılan önemli bir çalışmada, *Zaouali (2014)*, 2000-2011 dönemleri arasında 40'dan fazla ülkede demokrasi, rüşvet ve ekonomik büyüme arasındaki ilişki dinamik panel veri yaklaşımı ile analiz edilmiştir. Sonuç olarak demokratik ülkelerde rüşvetin ekonomik büyüme üzerinde önemli bir etkisinin olmadığı; demokratik olmayan ülkelerde ise rüşvetin ekonomik büyümeyi olumsuz etkilediği ve geciktirdiği görülmüştür. Benzer bir çalışmayı Türkiye için yapan *Akıncı vd., (2015)*, ekonomik özgürlüklerin belirleyicileri ile yolsuzluk arasındaki ilişkiyi 1995-2013 dönemleri arasında analiz etmiştir. Analiz sonuçları; finansal özgürlükler, mali özgürlükler, mülkiyet hakları, parasal özgürlükler ve ticari özgürlüklerin yolsuzlukları azalttığını göstermiştir. Devletten bağımsızlık, yatırım özgürlüğü, mesleki özgürlükler ve yolsuzluktan arınmışlık kriterlerinin ise beklentilerin tersine yolsuzlukların artmasına neden olduğu görülmüştür. Yapılan eş bütünleşme analizi sonucunda yolsuzluk endeksi ile ekonomik özgürlükler değişkenleri arasında uzun dönemli ilişki tespit edilmiştir. *Fraj ve Lachhab (2015)*, tarafından 26 gelişmekte olan ülke için yapılan çalışmada, ekonomik büyüme ve yolsuzluk arasındaki ilişki 1996-2013 dönemleri itibarıyla panel veri analiz yöntemi ile incelenmiştir. Sonuç olarak, gelişmekte olan ülkelerde yolsuzluk ekonomik büyümeyi zayıflatmaktadır. .

3.Verit Seti

Çalışmada yolsuzluk ve ekonomik özgürlükler arasındaki ilişki 2004-2014 dönemleri itibarıyla ele alınmıştır. Bu kapsamda “Almanya, Fransa, Kanada, Belçika, Brezilya,

Lüksemburg, Japonya, İtalya, Portekiz, Polonya, Singapur, Danimarka, Çek Cumhuriyeti, Yunanistan, Hollanda, İsveç, Yeni Zelanda, Slovakya, İrlanda, Şili'nin bulunduğu 20 gelişmiş ülke ele alınmıştır. Çalışmada bağımlı değişken olarak yolsuzluk algılama endeksi bağımsız değişken olarak da ekonomik özgürlükler endeksi, kişi başına düşen gelir artışı ve enflasyon oranı ele alınmıştır. Çalışmada kullanılan verilere ilişkin bilgilere Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1. Çalışmada Kullanılan Veriler ve Kaynakları

Değişken	Tanımı	Kaynak
CPI	Yolsuzluk Algılama Endeksi	Transparency International
EF	Ekonomik Özgürlük Endeksi	Heritage Foundation
PGDP	Kişi başına düşen milli gelir artışı (%)	Dünya Bankası
INF	Enflasyon Oranı GSYH Deflatör % Yıllık Değişim	

Çalışmada panel veri analizi yöntemi uygulanmış olup (1) nolu eşitlikte yer alan model kullanılmıştır.

$$CPI_{it} = \alpha + \beta_1 EF_{it} + \beta_2 PGDP_{it} + \beta_3 INF_{it} + \mu_{it} \quad (1)$$

Ekonomik özgürlükler endeksine Heritage Vakfının hazırladığı verilerden ulaşılmıştır. Endekste her kategori için 100 maksimum değeri temsil etmekle birlikte, ülkelerin skorları 0-100 arasında değerler almaktadır. Yüksek skorlar yüksek özgürlük seviyesini göstermektedir. Endeks değeri 80-100 arasında ise, özgür; 70-79,9 arasında ise büyük ölçüde özgür; 60-69,9 arasında ise kısmen özgür, 50-59,9 büyük ölçüde özgür değil; 0-49,9 bastırılmış anlamına gelmektedir.

Yolsuzlukla ilgili endekse Uluslararası Şeffaflık Örgütünden ulaşılmıştır. Uluslararası Şeffaflık Örgütü 1993 yılında kurulmuş ve 1995 yılından itibaren dünyanın farklı ülkelerinde yolsuzluklar hakkında yapmış olduğu araştırmalar sonucunda elde edilen sonuçları bir endeks olarak yayınlamaktadır. Esasında bu endeks, uluslararası şirketlerde yöneticilik yapan kişilerle, iş adamlarıyla, siyaset bilimcileri ve halk ile yapılan anketlerin sonuçlarından elde edilmektedir. Her ülke ile ilgili en az dört ayrı anket yapılarak varyans farklılıkları ortadan kaldırılmaktadır. Anketlerden elde edilen bulgular 0 ile 10 arasındaki puanlardan oluşacak hale getirilmektedir. Anketlerde yer alan 0 en yüksek yolsuzluk düzeyini temsil ederken 10 ise en düşük yolsuzluk düzeyinin temsil etmektedir. Diğer bir anlatımla 0 ile 10 arasında değişiklik gösteren yolsuzluk endeksi, 0'a yaklaştıkça yolsuzlukların arttığını ve 10'a doğru yaklaştıkça yolsuzlukların azaldığını göstermektedir.

Çalışmada ele alınan değişkenler kapsamında, yolsuzluk algılama endeksi ile ekonomik özgürlükler endeksi arasında pozitif yönde bir ilişki beklenmektedir. Başka bir ifadeyle, ekonomik özgürlükler endeksi arttıkça yolsuzluk algılama endeksi yükselmekte yani yolsuzluklar azalmaktadır. Yine, kişi başına gelir arttıkça yolsuzlukların azalması (yolsuzluk algılama endeksinin yükselmesi) beklenmektedir. Son olarak enflasyon oranı ile yolsuzluk algılama endeksi arasında negatif yönlü bir ilişki beklenmektedir. Başka bir ifadeyle

enflasyon oranı yükseldikçe yolsuzluk algılama endeksi düşmekte başka bir ifadeyle yolsuzluklar artmaktadır.

4.Yöntem ve Uygulama Sonuçları

Çalışmada kullanılan değişkenlere ait temel tanımlayıcı istatistiklere Tablo 2’de yer verilmiştir. Buna göre 2004-2014 dönemleri arasında ele alınan gelişmiş ülkelerde yolsuzluk endeksinin en yüksek değeri 9.6 iken; en düşük değeri 3.3 olarak gerçekleşmiştir. Ekonomik özgürlükler endeksinin en düşük değeri 55.4 iken; en yüksek değeri 89.4’dür. Kişi başına düşen gelir değişkeni 2004-2014 yılları arasında ortalama olarak % 1.33 düzeyinde gerçekleşmiş olup en düşük ve en yüksek değeri sırasıyla % -8.99 ve %13.21 olmuştur. Bir diğer gösterge olan enflasyon oranı ele alınan yıllarda ortalama olarak % 2.09 olarak gerçekleşmiş olup en düşük %-5.25 en yüksek %12.8 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 2. Tanımlayıcı İstatistikler

Değişken	Gözlem	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
CPI	220	6.986818	1.899762	3.3	9.6
EF	220	71.12591	8.196308	55.4	89.4
PGDP	220	1.335045	3.205402	-8.99	13.21
INF	220	2.090	2.334822	-5.25	12.8

Panel veri modellerinde, klasik modelin geçerliliği diğer bir ifadeyle birim ve/veya zaman etkilerinin olup olmadığının tespitinde kullanılan testlerden biri “Olabilirlik Oranı Testi” (LR)’dir. Bu teste H_0 hipotezi “klasik model doğrudur” şeklinde kurulmaktadır. H_0 hipotezi reddedilirse, birim, zaman veya hem birim hem de zaman etkilerinin olduğuna diğer bir ifadeyle klasik modelin uygun olmadığına karar verilmektedir. Tablo 3’de görüldüğü üzere, LR testi sonucunda sadece birim etkinin olduğu görülmektedir. Bu nedenle model tek yönlüdür.

Tablo 3. LR Testi

LR Testi		
	Birim Etki	Zaman Etki
X²	547.74	0.00
Prob.	0.000	1.000

Yapılan LR testi sonucunda birim ve/veya zaman etkilerinin olduğu anlaşıldıktan sonra, bu etkilerin sabit mi yoksa tesadüfi mi olduğuna karar verilmesi gerekir. Bu bağlamda karar aşamasında Hausman testi tahminciler arasında seçim yapmak amacıyla kullanılmaktadır. Sabit ve tesadüfi etkiler modelleri arasındaki en önemli farklardan biri, birim etkilerin

bağımsız değişkenlerle korelasyonlu olup olmadığı hususudur. Eğer aralarında korelasyon söz konusu değilse, tesadüfi etkiler modeli daha etkin ve geçerlidir.

Hausman testinde; H_0 = Açıklayıcı değişkenler ve birim etki arasında korelasyon yoktur şeklindedir. Bu nedenle tesadüfi etkiler tahmincisi daha etkin olduğundan kullanımı uygun olacaktır. H_A =Açıklayıcı değişkenler ile birim etki arasında korelasyon vardır şeklindedir. Bu nedenle sabit etkiler modeli tutarlı olduğundan tercih edilmelidir. Tablo 4’de görüldüğü üzere, tesadüfi etkiler tahmincisinin tutarlı ve etkin olduğu, ancak sabit etkiler tahmincisinin tutarsız olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer bir anlatımla, Hausman testi birim etkinin tesadüfi olduğunu göstermektedir. Yapılan bu analiz tek yönlü tesadüfi etki modelidir.

Tablo 4. Hausman Testi

Hausman Testi	
X²	4.51
Prob.	0.2116

Levene (1960), normal dağılım varsayımının gerçekleşmediği durumda dirençli bir heteroskedasite testi önermiştir. Brown ve Forsythe (1974) Levene’nin test istatistikindeki ortalama yerine aykırı gözlemlere karşı dirençli bir yapı sağlayan kırılmış ortalamaya dayalı alternatif yerel tahminciler önermişlerdir. Varsayımların sınıandığı Tablo 5’de Levene, Brown ve Forsythe’nin testi kullanılmıştır. Levene, Brown ve Forsythe’nin test istatistikleri (W_0 , W_{50} , W_{10}) (22,200) serbestlik dereceli Snedecor F tablosu ile karşılaştırılarak “birimlerin varyansları eşittir” şeklinde kurulan H_0 hipotezi reddedilmekte ve heteroskedasitenin varlığı kabul edilmektedir. Ayrıca Tablo 5’de modelde otokorelasyonun olup olmadığı sınıanmıştır. Otokorelasyonun olup olmadığının tespitinde Bhargava, Franzini ve Narendranathan tarafından önerilen Durbin Watson testi ve Baltagi-Wu tarafından önerilen yerel en iyi değişmez testi kullanılmıştır. Testlerin her ikisinde de otokorelasyon katsayısının sifıra eşit olduğu ($p=0$) H_0 hipotezi test edilmektedir. Literatürde test istatistikleri 2’den küçükse otokorelasyonun önemli olduğu yorumu yapılmaktadır. Tabloda görüldüğü üzere, her iki test içinde değerler 2’den küçüktür dolayısıyla tesadüfi etkiler modeli için otokorelasyon sorunun önemli olduğu şeklinde yorum yapılmaktadır. Tesadüfi etkiler modelinde birimler arası korelasyonun varlığını sınamak için Pesaran’ın testi kullanılmaktadır. Tablo 5’de görüldüğü üzere, H_0 hipotezi kabul edilmekte ve dolayısıyla birimler arası korelasyonun olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 5. Varsayımların Testi

Levene, Brown ve Forsythe Testi	Modified Bhargava et al. Durbin-Watson Test	Baltagi-Wu LBI Testi	Pesaran Testi
$W_0=5.7295217$ df (19,200) prob.0.0000	0.53959149	0.7989543	Birimler arası korelasyon (0.130) 0.8968
$W_{50}=3.3029293$ df (19,200) prob.0.0000			
$W_{10}= 5.3063596$ df (19,200) prob.0.0000			

Yapılan analizler sonucunda çalışmada; heterokedasite'nin ve otokorelasyonun olduğu buna rağmen birimler arası korelasyonun olmadığı görülmüştür. Mevcut olan heterokedasite ve otokorelasyon sorunun giderilmesinde ise, Arellano, Froot ve Rogers tahmincisi kullanılmıştır. Bu doğrultuda elde edilen sonuçlar Tablo 6'da gösterilmiştir. Katsayılar yorumlandığında, ekonomik özgürlük endeksi ile yolsuzluk algılama endeksi arasında %10 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki söz konusudur. Başka bir ifadeyle, ekonomik özgürlüklerdeki %1 birimlik artış, yolsuzlukları %0.59 birim azaltmaktadır. Yine, kişi başına düşen milli gelir arttıkça yolsuzluk algılama endeksi artmaktadır, başka bir ifadeyle yolsuzluklar azalmaktadır. Enflasyon oranı ve yolsuzluk arasındaki ilişkiye bakıldığında; enflasyon oranı yükseldikçe yolsuzluk algılama endeksi düşmektedir. (yolsuzluklar artmaktadır) Bu durum esasında, enflasyon oranlarındaki artışın ekonomilerde rant kollama faaliyetlerini artırmasına dayandırılarak açıklanabilir. Ancak enflasyon oranı ve yolsuzluk arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki görülememiştir.

Tablo 6. Analiz Sonuçları

Değişkenler	Katsayılar	Z istatistik	Olasılık
EF	0.5930373	1.83	0.068**
PGDP	0.015074	1.46	0.145
INF	-0.0088039	1.45	0.649
Sabit	2.729938	1.13	0.259

Not: **, %10 seviyesinde anlamlılık düzeyini göstermektedir.

5.Sonuç

20 gelişmiş ülkenin ele alındığı bu çalışmada; yolsuzlukla ekonomik özgürlükler arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Panel veri analizinin uygulandığı çalışmada; bağımlı değişken olarak yolsuzluk algılama endeksi; bağımsız değişken olarak ekonomik özgürlük endeksi, kişi başına düşen gelir artışı ve enflasyon oranı kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen bulgulara göre, ekonomik özgürlüklerde görülen iyileşme sayesinde yolsuzluklar azalmaktadır. Elde edilen bu sonucun konu ile ilgili yapılan çalışmalarla paralellik gösterdiği görülmektedir. Bu bağlamda ekonomik özgürlükleri bünyesinde bulunduran toplumlarda yolsuzluk sorunu ile mücadele etmenin daha kolay olduğu görülmektedir.

KAYNAKÇA

- AJIDE, K. (2014). Determinants of Economic Growth in Nijeria. *CBN Journal of Applied Statistics*, 5(2), 147-170.
- AKÇAY, S. (2000), Yolsuzluk, Ekonomik Özgürlükler ve Demokrasi. *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*, 1(1), 1-15.
- AKINCI, M., ERKAL, G., YILMAZ, Ö.(2015), Ekonomik Özgürlükler ve Yolsuzluk İlişkisi: Türkiye İçin Bir Zaman Serisi Analizi. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 4(8), 145-165.
- BAYAR, G. (2007). Türkiye’de Yolsuzluğun Nedenleri Ekonometrik Bir İnceleme. *Türkiye Ekonomi Kurumu Tartışma Metni*, 3: 1-22.
- BEHESHTITABAR, E., IRGALIYEV, A. (2008). The Impact of Economic Freedom on FDI Inflows to Developing Countries: The Case of the Middle East. Jönköping International Business School Jönköping University.
- CAETANO, J., CALERIO, A. (2009). Economic Freedom and Foreign Direct Investment: How Different are the MENA Countries from the EU. *iBusiness*, 2009, 1, 65-74.
- DÜNYA BANKASI, <https://data.worldbank.org/> (Erişim Tarihi: 12.05.2017)
- FRAJ, S., LACHHAB, A. (2015). Relationship Between Corruption and Economic Growth: The Case of Developing Countries. *International Journal of Economics, Commerce and Management*, 3(9), 862-875.
- GHALWASH, T. (2014). Corruption and Economic Growth: Evidence from Egypt. *Modern Economy*, 5, 1001-1009.
- GERNI, M., EMSEN, S., ÖZDEMİR, D., BUZDAĞLI, Ö. (2012), Yolsuzluğun Belirleyicileri ve Büyüme İle İlişkileri, *International Conference on Eurasian Economies*. 131-139.
- HERITAGE FOUNDATION, <http://www.heritage.org/>. (Erişim Tarihi: 12.05.2017).
- İLİMAN, T., TEKELİ, R.(2016). Dünya’da ve Türkiye’de Yolsuzluk Algısı. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 62-84.
- JAIN, A.(2007).Corruption: A Review. *Journal of Economic Survey*. 15(1), 72-121.
- KAYALIDERE, G., ÖZCAN, P. (2014). Bütçe Saydamlığı ve Ekonomik Özgürlüğün Yolsuzluk Üzerindeki Etkisi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 28(2), 219-234.
- KOLSTAD, I., -WIIG, A. (2011). Does Democracy Reduce Corruption? *CMI Working Paper*, 4, 1-25.
- PEARSON, D., NYONNA, D., KIM, K.J. (2012). The Relationship Between

Economic Freedom, State Growth and Foreign Direct Investment in US States. *International Journal of Economics and Finance*, 4(10), 1-7.

SHA, S., SU, J. (2012). Investigating the Interaction Effect of Democracy and Economic Freedom on Corruption: A Cross-Country Quantile Regression Analysis. *Economic Analysis & Policy*, 42(3), 389-396.

TUNÇSİPER, B., BİÇEN, Ö. (2014). Ekonomik Özgürlükler ve Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişkinin Panel Regresyon Yöntemiyle İncelenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 9(2), 25-45.

TÜREN, U., GÖKMEN, Y., DİLEK, H. (2011). Ekonomik Özgürlük Endeksinin Yurt Dışına Doğrudan Yabancı Yatırım Yapan Türk Sermayesinin Ülke Seçim Kararına Etkisi Var mıdır?. *Maliye Dergisi*, 161, 298-325.

TRANSPARENCY INTERNATIONAL <https://www.transparency.org/> (Erişim Tarihi: 12.05.2017)

YENİPAZARLI, A. (2009). Ekonomik Özgürlükler ve Ekonomik Büyüme Üzerine Etkisi: Türkiye Üzerine Bir Zaman Serisi Analizi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi.

ZAOUALİ, A. (2014). Corruption's and Democracy's Effects on Economic Growth. *International Journal of Business, Economics and Management*, 1(8), 186-200.